

УПРАВЛЕНИЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОЕКТИ С ЕВРОПЕЙСКО ФИНАНСИРАНЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ И МОДЕРНИЗИРАНЕ НА ПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА

Даниела Тодорова, Иван Иванов
daniela_dt@abv.bg, aktiv67@abv.bg

*Висше транспортно училище „Тодор Каблешков”,
катедра „Икономика и счетоводство в транспорта”,
София, ул. „Гео Милев” №158
БЪЛГАРИЯ*

Ключови думи: инвестиционни проекти, финансиране, развитие, инструмент, инвестиционни решения, транспортна инфраструктура

Резюме: В настоящата разработка се прави анализ на основните елементи на инвестиционния процес, инвестициите, инвестиционната политика, инвестиционния проект, като се характеризират пътната инфраструктура, програмите, през които се финансират. Разглежда се модел на управлението на инвестиционните проекти с европейско финансиране.

Важен елемент при предоставянето на транспортна услуга има самата транспортна инфраструктура. Тя се разглежда като подсистема на транспортната система и включва транспортните пътища с прилежащите им технически съоръжения, необходими за извършване на транспортната дейност. Развитието на транспортната инфраструктура, нейното модернизирание е задължително условие за успешното интегриране в европейската транспортна система. От особено важно значение е да се извършва отговорно и правилно управление и разбира се целесъобразно усвояване на финансирането от европейски фондове за инвестиционните проекти.

На базата на резултатите от изследването са формулирани конкретни изводи относно използването и прилагането на методологията при изпълнение на инвестиционни проекти, като акцентът е поставен на ролята и за развитие на транспортната инфраструктура и икономиката на страната.

ВЪВЕДЕНИЕ

Процесът на управление на инвестиционни проекти е свързан с редица особености и необходимост от тяхното анализиране. Това от своя страна изисква да се изследва следното:

1. Необходимост от неинституционален поглед и анализ на процеса на инвестиране на европейски средства в пътната инфраструктура – нуждата от тях, начина на усвояването им и ефекта при крайния потребител.
2. Необходимост от равносметка и нов подход в работата на Управляващия орган /УО/, Бенефициента и Изпълнителя при усвояването на европейски средства.

3. Необходимост от формиране на визия, приоритети и отстояването на позиции от различните участници в процеса, но най-вече от Държавата и УО при планирането на следващия програмен период т.е. формиране на тяхната /на всички участници в процеса/ инвестиционна политика. Това трябва да се случи в момент на реструктуриращ се Европейски съюз, променящи се правила за отпускането на безвъзмездна и „рециклирана“ финансова помощ за страната ни и недостиг на бюджетни средства в ЕС като следствие от напускането на Великобритания.

Основна цел, която си поставяме е да се извърши анализ и се разгледат различни аспекти на инвестиционния процес при изграждане и модернизиране на пътната инфраструктура в Р България с европейски средства.

1. Определение и икономическа същност на понятията: “Инвестиция”, “Инвестиционен процес”, „Инвестиционна политика” и „Инвестиционен проект“.

Концептуалната рамка на настоящия анализ е изградена на базата на логически модел, с който ще се направи опит да се изследва връзката между нуждите на българската икономика в частта пътна инфраструктура, страните и участниците в процеса на инвестиране, както и резултатите от този процес – за участниците и за обществото.

Въпросите свързани със същността и съдържанието на инвестициите, инвестиционния процес и инвестиционната политика са предмет на изследване на много автори, които ги разглеждат от различни позиции. Това е предпоставка за формирането на разнообразни мнения и определения на посочените понятия.

В настоящият доклад ще се спрем само на имащите отношение към темата определения на гореизброените понятия.

В световната теория и практика се използват различни класификации на инвестициите.

Разграничават се следните инвестиции:

- инвестиции за поддръжка, обхващащи всички обновления на недвижимия актив;
- инвестиции за модернизация или за повишаване на производителността;
- инвестиции за експанзия, увеличаващи потенциала на производството без промяна на гамата от продукти;
- инвестиции за иновации;
- стратегически инвестиции;
- социални инвестиции, целящи подобряване условията на труд и квалификацията на работниците;
- инвестиции с обществено значение.

Инвестициите в пътната инфраструктура са стратегически и с голямо обществено значение. В най-широк икономически аспект инвестирането в инфраструктурата е ремонта, рехабилитацията и модернизирането на съществуващи пътища и пътни съоръжения, както и изграждането на нови пътища и съоръжения. Целта е постигане на по-висока ефективност (рентабилност) във всички сектори на икономиката вследствие реализирането на доходи, икономия на разходи и време, както и други икономически изгоди и ползи за обществото и крайните потребители.

Второто важно понятие е “Инвестиционен процес”. Редица автори смятат, че понятието “Инвестиционен процес” е комплекс от много дейности, като например: целеполагане по отношение на капиталните вложения, събиране на необходимата информация, проектиране, строителство, монтаж и други. Технологичната схема на инвестиционния процес включва две основни групи работи:

- Инвестиционно проучване, в което се изясняват налични и перспективни потребности, клиенти и пазари, варианти по технологията, ефективността и

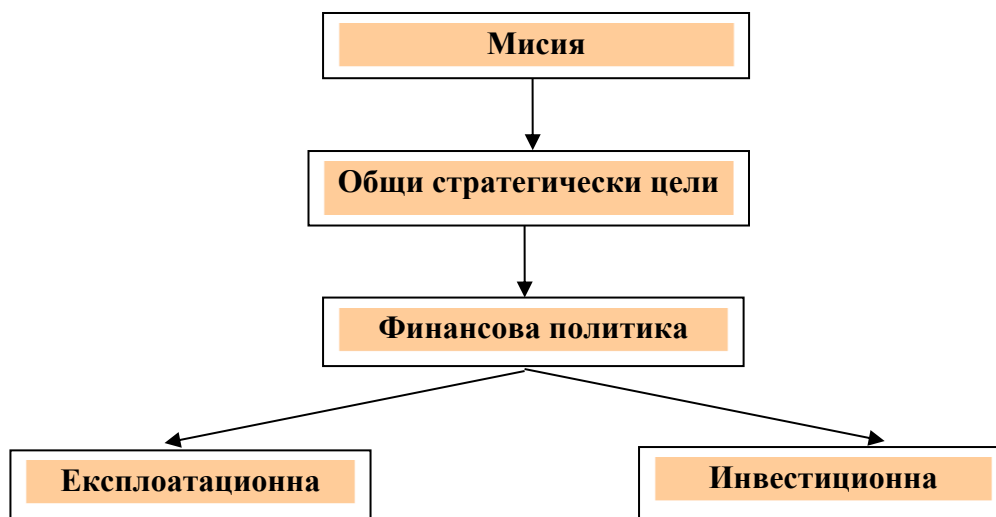
възможностите за реализация на инвестициите. То се изразява в предпроектни проучвания и изготвяне на технологичен проект.

- Капитално строителство, което включва работно проектиране, самото изпълнение на строително монтажните работи, доставка на машини и съоръжения, въвеждане в действие на дълготрайните материални активи (основни средства) и достигане на проектната мощност.

Самият “Инвестиционен процес” е процес на изграждане на завършен обект, който от своя страна е предпоставка за бъдеща социално-икономическа изгода.

За да характеризираме понятието „инвестиционна политика” ще трябва да определим първо какво е политика. Съгласно различни енциклопедии „политиката” е „процесът и начинът на получаване или поддържане на подкрепа за общи или обществени действия”. Споделяме позицията, че политиката предполага разнообразие от възгледи, ако не относно крайните цели, то поне относно най-подходящите средства за постигането им. От друга страна, „политика” може да има и по-тясно значение и да изразява конкретен план или основни принципи за действие, към които дадена държава или организация се придържа в изпълнението на някакво начинание.

Инвестиционната политика е елемент на политиката на държавата или организацията. Всяка държава или организация има своя инвестиционна политика. На фигура 1. е представена според нас структурата на инвестиционната политика.¹

Фиг. 1

За целите на настоящият доклад е необходимо да се разгледат различните тълкувания на понятието инвестиционен проект.

В Методически указанията на Министерството на финансите е дадено следното определение:

Инвестиционен проект е изпълнението на всички дейности от процеса започващ от възникването на една инвестиционна идея до момента на нейното осъществяване в рамките на планиран бюджет, продължителност и качество, свързани с конкретна техническа функция и установими цели.

¹ Тодорова Д. Усъвършенстване на инвестиционната политика в железопътния транспорт за ефективно развитие в пазарни условия, дисертационен труд, 2009

Според Закона за обществените поръчки и за целите на планирането на инвестициите понятието инвестиционен проект включва всички дейности по: строителство, включително изграждане или инженеринг (проектиране и изграждане) на строеж; предоставяне на услуги; извършване на доставки.

За провеждането на успешна инвестиционна дейност едно от важните условия е ефективното използване на средствата. От особено значение е постигането на максимална възвръщаемост от всяка единица вложени средства.

За целите на настоящия доклад считаме, че дефинирането на тези понятия могат да получат конкретни формулировки ²:

- „*Инвестиция*” е парично вложение свързано с изграждането на даден обект в такъв завършен вид, който позволява при експлоатацията му в бъдеще да се формира социално икономическа полза (изгода).
- „*Инвестиционен процес*” е съвкупността от редица последователни действия, чрез които се постига целта на инвестицията – изграждането на завършения обект.
- „*Инвестиционна политика*” осигурява всички основни насоки за развитие на инвестиционната дейност. Чрез нея се формират дългосрочни инвестиционни цели, избират се най-ефективните пътища за тяхното достигане.

Ефективното управление и рационално използване на инвестициите е особено важно и е свързано с формулирането и решаването на няколко основни въпроса, свързани с определянето на инвестиционната политика:

1. Къде и в какво ще се инвестира?
2. Какви са необходимите инвестиционни средства?
3. Кои са възможните източници за финансиране?
4. Каква е ефективността на инвестиционните проекти?
5. Каква е ефикасността при реализацията на инвестиционните проекти ?
6. Какъв е ефекта от реализираните проекти ?

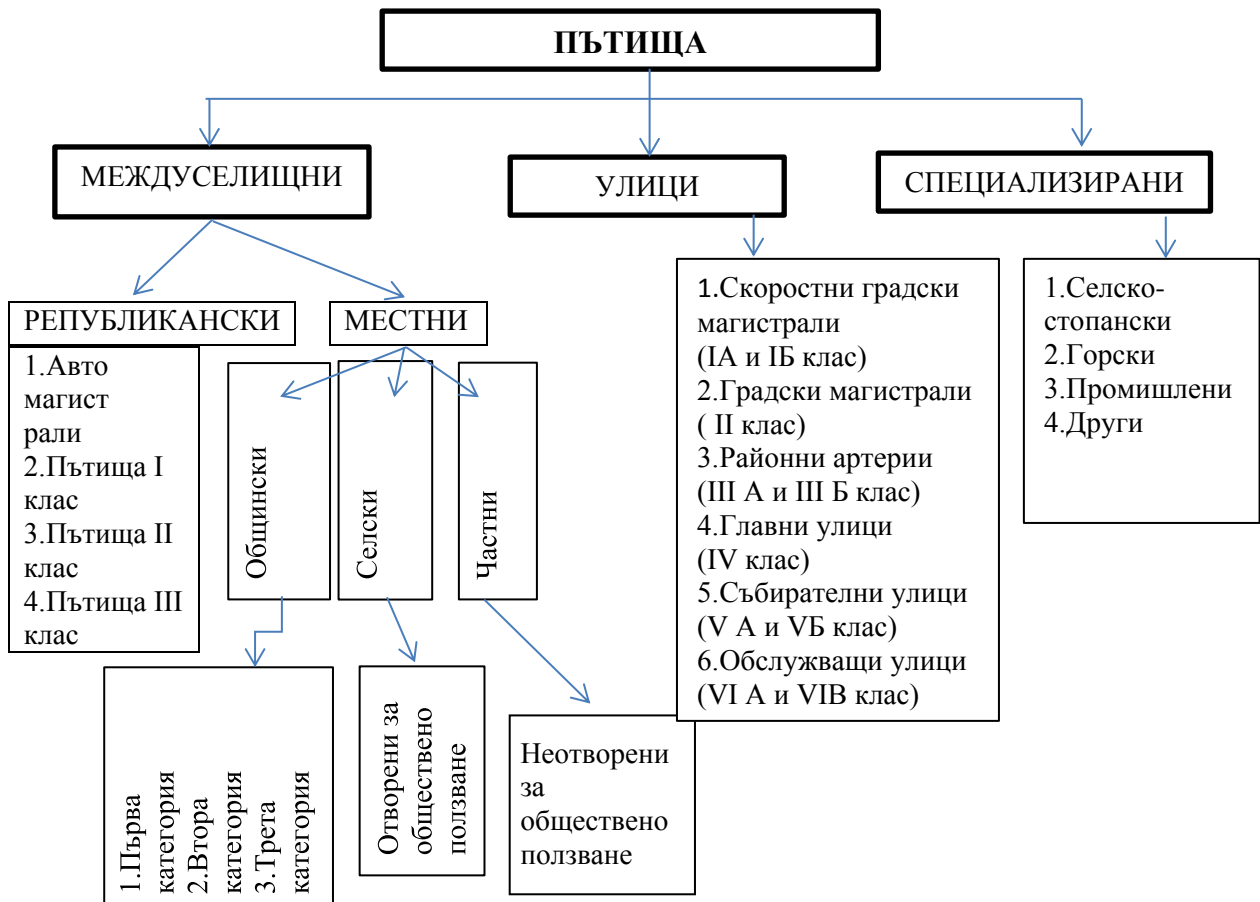
Инвестиционната политика в областта на пътната инфраструктура трябва да се провежда така, че да съдейства за внедряване на най-съвършените постижения на научно-техническия прогрес. При твърде продължителни срокове на изхабяване на активите в пътния сектор това е задължително условие, а на тази основа и за подобряване на икономическите резултати и ползи. За да се избере най-ефективно техническо решение е необходимо да се прилага многовариантност на разработваните проекти. ³

---

² Тодорова Д. Усъвършенстване на инвестиционната политика в железопътния транспорт за ефективно развитие в пазарни условия, дисертационен труд, 2009

³ Стратегия за развитие на транспортната система на РБ до 2020г, <https://www.mtitc.government.bg>

Представяме класификация на пътната инфраструктура на фиг. 2.

Фигура 2.

2. УПРАВЛЕНИЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОЕКТИ С ЕВРОПЕЙСКО ФИНАНСИРАНЕ – ОСНОВНИ УЧАСТНИЦИ В ТОЗИ МОДЕЛ НА УПРАВЛЕНИЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРОЦЕС.

Като страна член на ЕС, България има голямата възможност да използва финансирането от международни източници като: Структурните фондове, Кохезионния фонд, Европейската инвестиционна банка, Европейската банка за възстановяване и развитие, Световната банка.

Финансирането от страна на европейските структурни фондове е насочено към създаване на условия за ускорено и конкурентоспособно развитие на регионите, поддържане на икономическия им растеж и разкриването на нови работни места.

В настоящият програмен период 2014-2020 г. европейските средства в пътната инфраструктура се усвояват през следните програми:

- ✓ ОП “Транспорт и транспортна инфраструктура;
- ✓ ОП “Региони в растеж;
- ✓ Програма „Развитие на селските райони“;
- ✓ Програмите за трансгранично сътрудничество със съседните на България държави.

Значителна част от инвестициите на страната ни за дългосрочно развитие се финансират с европейски средства. Този факт определя важната роля на европейските средства за развитието на България, още повече, че по данни от статистиката отчитаме непрекъснато увеличаване на дела на европейското финансиране в общите капиталови

разходи на държавата, като например от 11,6% дял в инвестиционните разходи на държавния бюджет през 2008г., към края на 2017г. те достигат почти 70%.⁴

Основните участници в процеса на управление и контрол на разходване на евро фондовете са:

1. Управляващ орган
2. Бенефициент
  - 2.1. инвеститорски контрол
  - 2.2. Консултант /надзор/
3. Проектант – авторски надзор
4. Изпълнител

В известен смисъл участник в процеса е и Дирекция „Национален фонд“ към Министерство на финансите, като Сертифициращ орган по всички европейски програми.

Можем да определим като основни ефекти от реализирането на европейските проекти в пътната инфраструктура следните:

1. Основа за развитие на икономиката;
2. Подобряване благосъстоянието на обществото като цяло;
3. Подобряване на условията, а от там и качеството на живот на хората;
4. Бързи и безопасни пътища, съобразени с европейските норми и стандарти.

Ограничените бюджетни средства за изграждане, поддържане и развитие на пътната инфраструктура, оказват съществено влияние за използването и реализирането на проекти с външно финансиране.

Чрез тази форма на финансиране се компенсират в голяма степен паричните ограничения, особено в условията на финансова и икономическа криза, и се въздейства положително върху икономическото и социалното развитие на страната.

Европейското финансиране води до осигуряване на допълнителен финансов ресурс за реализиране на проекти, чрез който се допълват ограничените публични средства. По този начин може да се съдейства за развитие на икономиката на страната и подобряването на жизнения стандарт на населението, чрез реализиране на проекти с обществено значение.

За изпълнението им са необходими значителни инвестиции и тяхното осигуряване зависи основно от възможните източници на финансиране на съответните проекти. Именно тази необходимост от различни източници на инвестиции дава възможност да се използват както държавни, така и частни и европейски средства за изпълнението на проекти с обществено значение или за предлагане на публични услуги.⁵

Съществена роля за развитието на икономиката на България има модернизирането на множество инфраструктурни обекти и различни дейности с обществен интерес, като се използват модерни и алтернативни инвестиционни решения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Развитието на транспортния сектор на България е насочено към предлагане на модерен, екологичен, безопасен и устойчив транспорт, който да съдейства за постигане на интеграция на страната ни в общата европейска транспортна система.

Инвестициите в транспортната инфраструктура имат дългосрочни ползи свързани с икономическото развитие на страната и с потребителите на транспортната услуга. Особено важна е оценката на социалните ползи от инфраструктурните проекти и

⁴ Стратегия за развитие на транспортната система на РБ до 2020г, <https://www.mtitc.government.bg>

⁵ Даниела Годорова, "Конкурентоспособност и устойчиво развитие на наземния транспорт", Сп. "Икономически изследвания", бр. 3, стр. 68-77Jel: R41 2012

определянето до каква степен даден проект е целесъобразен от гледна точка на цялото общество.

Съсредоточаването на инвестициите върху определен брой приоритети и ефективното използване на Оперативните програми дават възможност, за постигане на сериозни ефекти за транспортната система. Те допринасят за ускорена икономическата интеграция, социална активност на населението и за постигане на устойчиво развитие на сектора.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Даниела Тодорова, "Конкурентоспособност и устойчиво развитие на наземния транспорт", Сп. "Икономически изследвания", бр. 3, стр. 68-77Jel: R41 2012
- [2] Д. Хаджиниколов, Кохезия и кохезионна политика на ЕС
- [3] Добринка Кръстева, директор на Дирекция „Програмиране на средствата от ЕС” в администрацията на МС, в отговор на запитване относно очакваните средства от евро фондовете.
- [4] Министерство на финансите, „Позиция на Република България относно Определяне на национални цели по стратегията „Европа 2020”, (www.minfin.bg/document/8030:1)
- [5] Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, <https://www.mtict.government.bg> (Ministerstvo na transporta, informacionnite tehnologii I saobshstvenia)
- [6] Националната програма за развитие: България 2020 (НПР БГ2020), www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id (Nacionalna programa za razvitie: Bulgaria 2020 (NPR BG 2020))
- [7] Стратегия за развитие на транспортната система на РБ до 2020г, <https://www.mtict.government.bg> .(Strategia za razvitie na transportnata sistema na RBulgaria do 2020)
- [8] Тодорова Д., „Публично-частно партньорство – инструмент за развитие на българската икономика и подобряване на транспортната инфраструктура”, монография, ISBN 978-954-12-0235-7, 2015г.
- [9] Тодорова Д. Усъвършенстване на инвестиционната политика в железопътния транспорт за ефективно развитие в пазарни условия, дисертационен труд, 2009
- [10] Колев П., Динамика на машинен агрегат с разпределени масови и еластични параметри на връзката между силовата и работната машина, Механика транспорт комуникации 2013, ISSN 1312 – 3823 (print) и ISSN 2367-6620 (online).
- [11] Колев П., Моделиране движението на мотопед в нехолономна постановка, Сп. Механика транспорт комуникации 2015, ISSN 1312 – 3823 (print) и ISSN 2367-6620 (online).
- [12] Колев П., ПКК - МЕТОД НА РАЗДЕЛЯНЕ НА ДВИЖЕНИЯТА В ЕЛАСТОДИНАМИКАТА НА МАНИПУЛАЦИОННИ И ВАЛОВИ СИСТЕМИ, Монография, ВТУ Тодор Каблешков, ISDN 978-954-12-0257-9, 2018
- [13] Колев П., Метод на центровете равнини – моделиране на несмутеното движение на континуално – дискретни валови системи с последователна периодична структура, Механика на машините, ISSN 0861-9727, 2005
- [14] Kolev P., Modeling Two-Link Robots of Discrete Anthropomorphic Structure with Limited Drive Power, Zel 2004, 11th International Symposium.
- [15] Кирова А., Транспорт, глобализация и международна търговия, Academic Journal "Mechanics, Transport, Communications", Volume 11, Issue 3/2013, Part I, ISSN 1312-3823
- [16] Kirova A., The HSR as an innovative and ecological mode of transport, MEST Journal, DOI 10.12709/issn.2334-7058, http://mest.meste.org/MEST_Najava/IX_Kirova.pdf ISSN 2334-7171

- [17] Кръстанов Кр., Автоматизираните паркинг системи или как да спестим площ, време и трафик задръствания, Професионално за паркирането – списание на Българската Паркинг Асоциация, юни, 2005
- [18] Krastanov Kr., Metro Expansion drives forward - interview with the CEO of Metropolitan – Mr. Bratoev, Metro Report, June, 2011
- [19] Krastanov Kr., Eastern promise as Romania grows, interview with the Romania Minister of Transport and Infrastructure – Ms. Anca – Daniela Boagiu, Jane’s Airport Review, September, 2011
- [20] Krastanov Kr., Building Bulgaria’s Roads, World Highways May 2010
- [21] Krastanov Kr., Bulgaria at the crossroads, World Highways magazine, January/February 2005
- [22] Krastanov Kr., Sofia plans extensive metro expansion, IRJ – International Railway Journal, August 2008, Volume 48, Issue 8
- [23] Николай Георгиев, "Интегриран и системен подход към експлоатационната безопасност на железопътния транспорт", Монография, Годишник на ВТУ „Тодор Каблешков”, 6/2015, ISBN: 1312-362X.
- [24] Georgiev N., Guidelines for achieving successful decision-making on risk acceptance in rail transport undertakings, 20. Medzinárodná vedecká konferencia Crises situations solution in specific environment”, Zilina, 2015 ISBN 978-80-554-1023-4, стр 163-172, 2015

MANAGEMENT OF INVESTMENT PROJECTS WITH EUROPEAN FINANCING FOR THE BUILDING AND MODERNIZATION OF ROAD INFRASTRUCTURE

Daniela Todorova, Ivan Ivanov
daniela_dt@abv.bg, aktiv67@abv.bg

***Todor Kableshkov University of Transport, 158, Geo Milev, str., Sofia
Department „Economics and accountancy in transport”,
BULGARIA***

Key words: investment projects, financing, development, instrument, investment decisions, transport infrastructure.

Abstract: This paper analyzes the main elements of the investment process, investments, investment policy, the investment project, characterizing the road infrastructure, the programs through which they are financed. A model for the management of investment projects with European funding is considered.

An important element in the provision of a transport service is the transport infrastructure itself. It is considered to be a subsystem of the transport system and includes the transport routes with the adjacent technical facilities necessary to carry out the transport activity. The development of transport infrastructure, its modernization is a prerequisite for successful integration into the European transport system. It is particularly important to have responsible and proper management and, of course, to appropriately fund European funding for investment projects.

Based on the results of the study, specific conclusions are drawn on the use and implementation of the methodology for the implementation of investment projects, with emphasis on the role and development of transport infrastructure and the economy of the country.